

СТАНОВИЩЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-Н М. POIARES MADURO

представено на 11 юни 2008 година¹

1. Настоящото запитване, което се разглежда по реда на бързото преюдициално производство по член 104а от Процедурния правилник на Съда, се отнася до обхвата на правото на пребиваване на гражданите на трети страни, членове на семейството на гражданин на Съюза. Въпросът е деликатен, тъй като предполага разграничаване между обхвата на разпоредбите относно свободното движение и пребиваване на гражданите на Съюза и обхвата на контрола върху имиграцията — област, в която държавите-членки запазват правомощията си, докато и доколкото Европейската общност не е извършила пълно хармонизиране. Конституционната значимост на въпроса обяснява оживените разисквания, доколкото цели десет държави са встъпили в подкрепа на правителството ответник в главното производство, за да оспорят тълкуването, застъпвано от жалбоподателите в главното производство и Комисията на Европейските общности. Вярно е също така, че предходните становища на Съда подхранват тези разисквания, тъй като съгласуваността на възприетия в съдебната практика подход не е очевидна. Ето защо поставените в настоящите дела преюдициални въпроси относно тълкуването на

Директива 2004/38/ЕО² са добър повод за Съда да изясни съдебната практика.

I — Фактите по спора в главното производство и преюдициалните въпроси

2. Настоящото преюдициално запитване е отправено от High Court (Ирландия) във връзка със спор, предмет на четири съединени дела, по оспорване на отказа да се издаде разрешение за пребиваване на гражданин на трета страна, женен за установена в Ирландия гражданка на Съюза. По всяко от четирите дела гражданин на трета страна влиза направо в Ирландия и подава молба за политическо убежище, която е отхвърлена. След пристигането си в Ирландия заинтересованото лице сключва брак с гражданка на друга държава-членка, която се е установила и работи в Ирландия. След сключването на брака той подава молба да му бъде издадена карта за пребиваване („residence card“) в качеството на съпруг на пребиваващ законно в Ирландия гражданин на държава-членка. Молбата е отхвърлена от Министерството на правосъдието,

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите-членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща Директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56).

тъй като молителят не бил в състояние да докаже, че преди пристигането си в Ирландия законно е пребивавал в друга държава-членка съгласно изискванията на ирландската правна уредба, приета с оглед на транспонирането на Директива 2004/38. Молителите обжалват решенията на министърството, с които се отказва да се издаде разрешение за пребиваване, като изтъкват, че условието за предварително законно пребиваване в друга държава-членка, което е предвидено в ирландската правна уредба и чието неспазване е обосновоало обжалваните откази, противоречи на разпоредбите на Директива 2004/38.

3. Ето защо, за да може да се произнесе по основателността на жалбите срещу спорните решения за отказ да се издаде разрешение за пребиваване, препращащата юрисдикция счита, че е необходимо да поиска от Съда да установи по същество дали възможността съпругът на гражданин на Съюза, който е гражданин на трета страна, да се ползва от разпоредбите на Директива 2004/38, и по-точно от правото на пребиваване, може да бъде обвързана с условието преди пристигането си в приемащата държава-членка този съпруг да е пребивавал законно в друга държава-членка. Това е предметът на първия преюдициален въпрос. Дори хипотезата да не е такава, ще трябва да се прецени дали въпреки това на гражданите на трети страни в случая може да бъде отказано да се ползват от разпоредбите на Директива 2004/38, доколкото съгласно член 3, параграф 1 от посочената директива право да се позоват на нейните разпоредби имат само членовете на семейството, които „придружават“ или „се присъединяват към“ гражданин на Съюза, докато въпросните граждани са сключили брак едва след пристигането си на ирландска земя. Оттам и вторият и третият преюдициален въпрос, които по същество се отнасят до значението на датата на сключване на брак за приложимостта на Директива 2004/38. Ще разгледам последователно тези два аспекта.

II — Преценка

А — Съвместимост с Директива 2004/38 на изискването за предварително законно пребиваване в друга държава-членка

4. Въпросът дали Директива 2004/38 допуска ползването на правото на пребиваване, което тя предоставя на гражданите на трета страна, членове на семейството на гражданин на Съюза, да бъде обвързано в приемащата държава-членка с условието за предварително законно пребиваване в друга държава-членка, е свързан с приложното поле на посочения акт: прилага ли се същият само по отношение на семействата, които са били установени в държава-членка, преди да отидат в приемащата държава-членка? С други думи не гарантира ли Директива 2004/38 само свободното движение на членовете на семейството на гражданин на Съюза, които са граждани на трета страна, на територията на Съюза или в някои случаи гарантира и достъпа на последните до територията на Съюза?

5. Директива 2004/38 не дава изричен отговор. В членове 6, 7 и 16 тя признава само право на пребиваване на членовете на семейството на гражданин на Съюза, които не са граждани на държава-членка „и които придружават или се присъединяват към гражданина на Съюза“. Тъй като тълкуването на посочения текст не изяснява въпроса, следва да се опрем на неговите цели. Целта на Директива 2004/38 е да гарантира на всеки гражданин на Съюза предоставеното пряко по силата

на член 18 ЕО³ „основно и индивидуално право да се движи и пребивава свободно на територията на държавите-членки“. Ето защо разпоредбите на посочената директива трябва да се тълкуват с оглед на основното право на движение и пребиваване на гражданите на Съюза. Правата, които споменатата директива предвижда, следва да бъдат разглеждани от функционална гледна точка, така че да бъде признат не само техният обхват, но и целият необходим обхват, за да могат гражданите на Съюза ефективно да упражняват своето право на движение и пребиваване. С други думи трябва да се прецени дали пълното упражняване на правото на пребиваване от страна на гражданина на Съюза изисква правото на пребиваване на членовете на семейството на този гражданин, които са граждани на трети страни — производно право, зависещо от това на гражданина на Съюза⁴ — да включва и право на влизане на територията на Съюза.

6. На този подход и на отговора, до който е възможно да се достигне въз основа на него, встъпилите държави-членки не могат да противопоставят успешно вертикалното разпределение на правомощията съгласно учредителните договори. Макар да е вярно, че държавите-членки по принцип запазват правомощията си в областта на контрола върху имиграцията и следователно при приемането на граждани на трети страни, идващи от държава извън територията на Общността, от това не може да се заключи, че Директива 2004/38 се отнася само до движението на гражданите на Съюза и членовете на техните семейства от една държава-членка в друга, но не и до достъпа на тези лица до територията на Съюза. Всъщност според трайно установената

съдебна практика държавите-членки трябва да упражняват своите национални правомощия при спазване на общностното право, и по-конкретно на основните свободи на движение⁵. Вече бе изрично постановено, че изискванията във връзка със спазването на свободното движение и пребиваване на гражданите на Съюза могат да ограничат държавите-членки при упражняването на техните правомощия⁶, и по-конкретно на притежаваните от тях правомощия в областта на контрола върху имиграцията⁷.

7. За да се оспори приложимостта на Директива 2004/38 към влизането на територията на Общността на членове на семейството на гражданин на Съюза, които са граждани на трети страни, не може основателно да се изтъква и начинът, по който са разпределени общностните правомощия съгласно различните правни основания, предвидени в Договора за ЕО. Несъмнено единствено дял IV от Договора за ЕО позволява приемането на общностни законодателни актове в областта на имиграцията и контрола на външните граници⁸, докато Директива 2004/38 се основава на дял III от Договора за ЕО. Последната обаче урежда пряко само правата на гражданите на Съюза, а тези на членовете на техните семейства — само доколкото те са акцесорни на първите.

5 — Вж. Решение от 13 декември 2005 г. по дело Marks & Spencer (C-446/03, Recueil, стр. I-10837, точка 29).

6 — Вж. Решение от 23 ноември 2000 г. по дело Elsen (C-135/99, Recueil, стр. I-10409, точка 33), Решение от 2 октомври 2003 г. по дело García Avello (C-148/02, Recueil, стр. I-11613, точка 25), Решение от 29 април 2004 г. по дело Pusa (C-224/02, Recueil, стр. I-5763, точка 22), Решение от 15 март 2005 г. по дело Bidar (C-209/03, Recueil, стр. I-2119, точка 33), Решение от 26 октомври 2006 г. по дело Tas Hagen и Tas (C-192/05, Recueil, стр. I-10451, точка 22) и Решение от 22 май 2008 г. по дело Nerkowska (C-499/06, Сборник, стр. I-3993, точка 24).

7 — Вж. Решение от 25 юли 2002 г. по дело MRAX (C-459/99, Recueil, стр. I-6591). Вж. също Решение от 14 април 2005 г. по дело Комисия/Испания (C-157/03, Recueil, стр. I-2911).

8 — Като пример вж. Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164), която предоставя право на събиране на семейството на гражданите на трети държави.

3 — Вж. Решение от 17 септември 2002 г. по дело Baumbast и R (C-413/99, Recueil, стр. I-7091, точка 84).

4 — Вж. Решение от 11 декември 2007 г. по дело Eind (C-291/05, Сборник, стр. I-10719, точки 23, 24 и 30).

Фактът, че по този начин тя може да има значение за осъществяването на контрола върху имиграцията, не води до изземване на предоставените по силата на дял IV правомощия, тъй като нейната основна цел се свежда до това да осигури упражняването на правото на движение и пребиваване на гражданите на Съюза.

8. Следователно остава да се установи дали пълното действие на правата, свързани с гражданството на Съюза, предполага, че в някои случаи правото на пребиваване, предоставено с Директива 2004/38 на членовете на семейството на граждани на Съюза, може да включи правото на достъп до територията на Общността. За тази цел на първо място следва да се припомни, че както законодателят⁹, така и Съдът¹⁰ многократно са подчертавали значението на осигуряването на защитата на семейния живот на гражданите на държавите-членки с оглед на премахването на пречките за упражняването на основните свободи, гарантирани от Договора. Поради тази инструментална връзка между правото на семеен живот и основните свободи на движение Съдът е приел, че разпоредбите

на член 52 от Договора за ЕО (понастоящем след изменението член 43 ЕО) и тези на Директива 73/148/ЕО¹¹ трябва да се тълкуват в смисъл, че задължават държавата-членка да разреши влизането и пребиваването на нейна територия на съпруга на гражданин на тази държава — независимо от гражданството на този съпруг — който гражданин заедно със съпруга си е отишъл в друга държава-членка, за да упражнява там дейност като заето лице по смисъла на член 48 от Договора за ЕО (понастоящем след изменението член 39 ЕО) и който се връща, за да се установи по смисъла на член 52 от Договора на територията на своята държава на произход; според Съда гражданинът на държава-членка може да бъде разубеден да напусне страната си по произход, за да упражнява дейност като заето лице или като самостоятелно заето лице на територията на друга държава-членка, ако при завръщането му в държавата-членка, на която е гражданин, с цел да упражнява там дейност като заето или самостоятелно заето лице, неговите съпруг и деца не получат също право да влизат и пребивават на територията на тази държава при условия, най-малко равностойни на тези, които са им признати от общностното право на територията на друга държава-членка¹². Отново поради посочената инструментална връзка Съдът е постановил, че член 49 ЕО, тълкуван във връзка с основното право на зачитане на семейния живот, трябва да се разбира в смисъл, че държавата-членка на произход на доставчик на услуги, който е установен в тази държава и предоставя услуги на получатели, установени в други държави-членки, няма право да забрани на съпруга на този доставчик, който съпруг е гражданин на трета страна,

9 — След като в пето съображение от Регламент (ЕО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 година относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 127, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11) се припомня, че „за да може правото на свободно движение да бъде упражнявано по обективни стандарти, свободно и достойно, е необходимо [...] да бъдат премахнати пречките за мобилността на работниците, в частност правото на работника да бъде заедно със своето семейство“, в член 10 от същия регламент се посочва, че независимо от тяхното гражданство членовете на семейството имат право да се настаняват заедно с работник, гражданин на държава-членка, нает на работа на територията на друга държава-членка. С много подобна формулировка в съображение 5 от Директива 2004/38 се припомня, че „[з]а да бъде упражнявано при обективни условия на свобода и зачитане на достойнството, правото на всички граждани на Съюза да се движат и пребивават свободно на територията на държавите-членки следва да бъде предоставено също така и на членовете на техните семейства, независимо от тяхната националност“.

10 — Вж. Решение от 11 юли 2002 г. по дело Carpenter (C-60/00, Recueil, стр. I-6279, точка 38); Решение по дело MRAX, посочено по-горе (точка 53); Решение от 14 април 2005 г. по дело Комисия/Испания, посочено по-горе (точка 26); Решение от 31 януари 2006 г. по дело Комисия/Испания (C-503/03, Recueil, стр. I-1097, точка 41) и Решение по дело Eind, посочено по-горе (точка 44).

11 — Директива 73/148/ЕО на Съвета от 21 май 1973 година относно премахване на ограниченията за движение и пребиваване на гражданите на държавите-членки в рамките на Общността по отношение на установяването и предоставянето на услуги (ОВ L 172, стр. 14).

12 — Вж. Решение от 7 юли 1992 г. по дело Singh (C-370/90, Recueil, стр. I-4265).

да пребивава на нейна територия¹³. Дори в Решението по дело *Akrich*¹⁴, в което отказва да признае на основание Регламент № 1612/68 право на пребиваване в държава-членка на произход, в която гражданинът на Съюза се завръща, за да се установи със съпруга си, който е гражданин на трета страна, поради това че последният не е пребивавал преди това законно в друга държава-членка, Съдът все пак изисква от компетентните национални органи в държавата-членка на произход да преценят молбата на съпруга да влезе и пребивава на тяхна територия с оглед на основното право на зачитане на семейния живот по смисъла на член 8 ЕКПЧ¹⁵, тъй като случаят се отнася до свободата на движение на гражданина на Съюза.

9. Ако се възприеме този подход, следва да се признае, че тълкуването на Директива 2004/38 в смисъл, че правото на пребиваване в приемащата държава-членка, което тази директива предоставя на гражданите на трета страна, членове на семейството на гражданин на Съюза, не им осигурява право на достъп до територията на Общността, тоест то се прилага само ако те преди това законно са пребивавали в друга държава-членка, би накърнило правото на гражданина на Съюза да води нормален семеен живот и следователно правото му да пребивава в приемащата държава-членка. В главните производства невъзможността за съпрузите от държава извън територията на Общността да се присъединят към гражданите на Съюза, установени в Ирландия, може да накърни свободния избор на последните да пребивават в тази държава-членка, тъй като това може да ги подтикне да напуснат територията на Ирландия и да отидат в друга държава — държава-членка

или трета страна, в която ще могат да водят съвместен живот със своя съпруг. Ето защо ефективното упражняване на правото на гражданина на Съюза да пребивава в държава-членка, различна от държавата си на произход, изисква производното право на пребиваване, признато с Директива 2004/38 на членовете на неговото семейство, които са граждани на трета страна, да се схваща като включващо правото да се присъединят към него, включително когато идват направо от държава извън Съюза. Следователно държавите-членки нямат основание да изискват от тези членове на семейството преди това да са пребивавали законно в друга държава-членка, за да могат да се позоват на разпоредбите на посочената директива.

10. На подобно тълкуване на Директива 2004/38 ирландското правителство и встъпилите държави-членки противопоставят разрешението, възприето в Решението по дело *Akrich*¹⁶, според което ползването на правото на пребиваване, предоставено с член 10 от Регламент № 1612/68 на гражданина на трета държава, съпруг на гражданин на Съюза, който се премества в държава-членка, в която гражданинът на Съюза е имигрирал, е обвързано с условието за предварително законно пребиваване в друга държава-членка, доколкото посоченият регламент се отнася само до свободното движение в Общността и не съдържа разпоредби относно правата на посочения гражданин на трета страна, съпруг на гражданин на Съюза, що се отнася до достъпа до територията на Общността.

11. По ред причини обаче разрешението по дело *Akrich*, посочено по-горе, няма общото действие, което държавите-членки му придават. Това разрешение се отклонява от течението в съдебната практика,

13 — Вж. Решение по дело *Carpenter*, посочено по-горе.

14 — Решение от 23 септември 2003 г. (C-109/01, *Rescuel*, стр. I-9607).

15 — Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г.

16 — Посочено по-горе (точки 49—51).

което обвързва правото на пребиваване, предоставено по силата на общностното законодателство на гражданина на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза, само със съществуването на „семейна връзка“. В този смисъл Съдът се е произнасял преди 2003 г.¹⁷ В този смисъл се произнася и досега¹⁸. От това право на пребиваване, което общностното право пряко предоставя само при наличието на семейна връзка, той извежда невъзможността за държавата-членка да приема мерки за извеждане на член на семейството на гражданин на Съюза, който е гражданин на трета страна, само поради неизпълнение на законовите формалности, свързани с контрола върху чужденците¹⁹, и удостоверителния характер на издаването на разрешение за пребиваване на посоченото лице²⁰.

12. От друга страна, в Решението по дело Jia²¹ Съдът сам изрично свързва условието за предварително законно пребиваване, формулирано в Решението по дело Akrich, с особения фактически контекст на главното производство — гражданин на трета страна, съпруг на гражданин на Съюза, който е пребивавал незаконно в държава-членка и се е опитал неправомерно да избегне действието на национална правна уредба в областта на имиграцията. Тъй като не е имал право на пребиваване в Обединеното кралство, г-н Akrich, женен за британска гражданка, всъщност се е съгласил да бъде експулсиран в Ирландия, където се е присъединил към съпругата си, отскоро устроила се там и е възнамерявал да се върне в Обединеното кралство със съпругата си, като се позове на правото си на пребиваване

съгласно общностното право в качеството на съпруг на гражданка на Съюза, упражнила правото си на свободно движение.

13. Накрая, следва да се държи сметка за новото положение, въведено с Директива 2004/38. Дори да се допусне, че обхватът на разрешението по дело Akrich, посочено по-горе, не е ограничен до фактическата обстановка в конкретния случай (злоупотреба с права), това разрешение е прието при действието и с оглед на прилагането на Регламент № 1612/68. Както обаче се посочва в съображение 3 от Директива 2004/38, целта на същата не е само да кодифицира, но и да преразгледа съществуващите законодателни актове, за да „укрепи“ правото на свободно движение и пребиваване на всички граждани на Съюза. Освен това, докато Регламент № 1612/68 се отнася, ако се позовем на заглавието му, само до „свободно движение“ на работниците в Общността, в пълна съгласуваност с провъзгласеното в член 18 ЕО право Директива 2004/38 урежда правото на гражданите на Съюза не само да „се движат“, но и да „пребивават“ свободно на територията на държавите-членки. С други думи свободното движение на работниците и приетата за неговото прилагане правна уредба целят преди всичко да премахнат пречките за мобилността на работниците. Следователно акцентът е поставен върху възпиращото действие, което взетите от държавите-членки мерки могат да окажат върху излизането или влизането в държава-членка. И в крайна сметка тази гледна точка обуславя *ratio decidendi* на Решението по дело Akrich, посочено по-горе. След като припомним, че системата на общностните разпоредби цели да гарантира правото на свободно движение на работниците в Общността, без упражняването на това право да постави в неблагоприятно положение работника и неговото семейство, Съдът всъщност заключава от това, че когато гражданин на Съюза, установен в държава-членка и женен за гражданин на

17 — Вж. Решение по дело MRAX, посочено по-горе (точка 59).

18 — Вж. Решение от 14 април 2005 г. по дело Комисия/Испания, посочено по-горе (точка 28).

19 — Вж. Решение по дело MRAX, посочено по-горе (точки 73—80).

20 — Вж. Решение от 14 април 2005 г. по дело Комисия/Испания, посочено по-горе (точка 28).

21 — Решение от 9 януари 2007 г. (C-1/05, Сборник, стр. I-1).

трета страна, който няма право да пребивава в тази държава-членка, се премести в друга държава-членка, за да упражнява там дейност като заето лице, липсата на право на неговия съпруг, изведено от член 10 от Регламент № 1612/68, да се настани с него в тази друга държава-членка не може да представява по-неблагоприятно третиране от това, в което те се намирали преди посоченият гражданин на Съюза да се възползва от улесненията, предоставени от Договора в областта на свободното движение на хора и следователно не може да разубеди граждани на Съюза да упражни признатото в член 39 ЕО право на движение; обратно, когато гражданин на Съюза, установен в държава-членка и женен за гражданин на трета страна, който има право да пребивава в тази държава-членка, се премести в друга държава-членка, за да упражнява там дейност като заето лице, това преместване не трябва да води до невъзможност за законен съвместен живот, поради което член 10 от Регламент № 1612/68 предоставя на посочения съпруг право да се настани в тази друга държава-членка²². Понастоящем Директива 2004/38 поставя акцента и върху правото на свободно пребиваване на територията на държавите-членки. Ето защо целта вече е да се осигури не мобилност, а стабилност и трайност на пребиваването в друга държава-членка. От тази нова гледна точка ясно се вижда, че прилагането на условие за предварително законно пребиваване с оглед на ползването на правото на пребиваване, предоставено с Директива 2004/38 на гражданите на трети страни, членове на семейство на гражданин на Съюза, би могло да се отрази върху запазването на пребиваването в държавата-членка, която гражданинът на Съюза свободно е избрал. Ако семейният живот на гражданин на Съюза се промени и членът на семейството не може да се позове на общностното право, за да се присъедини

към него, тъй като не е пребивавал преди това законно в друга държава-членка, този гражданин ще бъде подтикнат да напусне територията на държавата-членка, в която е избрал да се установи, за да отиде в друга държава — държава-членка или трета страна, в която семейството ще може да се събере. Ето защо накърняването на правото да се води нормален семеен живот поради съществуването на изискване за предварително законно пребиваване в друга държава-членка би засегнало без съмнение ефективното упражняване на правото на пребиваване. Няма обаче никаква причина да се третират по различен начин посегателствата върху семейния живот според това дали са пречка за свободата на гражданина на Съюза да се премести в друга държава-членка или са пречка за пребиваването му в нея. Тъй като Директива 2004/38, както и Регламент № 1612/68²³, трябва също да се тълкуват с оглед на основното право на зачитане на семейния живот, следва да се заключи, че ползването на правото на пребиваване, предоставено с Директива 2004/38 на гражданите на трети страни, членове на семейството на гражданин на Съюза, не може да бъде обусловено от наличието на предварително законно пребиваване на посочените граждани в друга държава-членка.

14. Накрая, едва ли е необходимо да се припомня, че обстоятелството, че правото на пребиваване, признато в Директива 2004/38 на гражданите на трети страни, членове на семейството на гражданин на Съюза, включва право на достъп до територията на Общността, не означава, че държавите-членки не могат да въведат ограничения по отношение на този достъп. Тези ограничения са изрично предвидени. В член 27 от посочения акт се припомня

22 — Вж. Решение по дело *Akrich*, посочено по-горе (точки 51—54).

23 — Вж. Решение от 18 май 1989 г. по дело Комисия/Германия (249/86, *Recueil*, стр. 1263, точка 10) и Решение по дело *Baumbast и R*, посочено по-горе (точка 72).

свързаното с обществения ред традиционно условие за ограничаване на свободата на движение и пребиваване на граждани на Съюза и на членове на техните семейства независимо от гражданството им. От своя страна член 35 предвижда възможността за налагане на ограничения в случаите на злоупотреба с права или на измама. Става въпрос несъмнено за евентуалните фиктивни бракове, но може също да се приеме, че злоупотребата с права обхваща и хипотезата на Akrich, а именно опита неправомерно да се избегне прилагането на национална правна уредба в областта на имиграцията. Следва да се отбележи, че ограниченията, допустими съгласно Директива 2004/38, обхващат ограниченията, които Съдът е разрешил на държавите-членки да приемат във връзка със свободното предоставяне на услуги, по отношение на правото на зачитане на семейния живот по смисъла на член 8 от ЕКПЧ²⁴.

15. Ето защо на първия преюдициален въпрос следва да се отговори, че Директива 2004/38 не разрешава на държавите-членки да обвързват ползването на правото на пребиваване, което тя предоставя на гражданите на трети държави, членове на семейството на гражданин на Съюза, с условието посочените граждани да са пребивавали преди това законно в друга държава-членка.

Б — Значение на датата на сключването на брака за ползването на правото на пребиваване, предоставено с Директива 2004/38

16. С втория и третия преюдициален въпрос от Съда се иска по същество да се произнесе дали гражданинът на трета страна може да се позове на разпоредбите на Директива 2004/38, за да придобие право

да пребивава в приемащата държава-членка заедно с гражданина на Съюза, на когото е съпруг, въпреки че е влязъл в приемащата държава-членка, преди да сключи брак или дори преди пристигането на гражданина на Съюза. Въпросът се поставя, тъй като член 3, параграф 1 от Директивата запазва прилагането на нейните разпоредби за гражданите на Съюза и за „членовете на техните семейства [...]“, които ги придружават или се присъединяват към тях“. Не трябва ли да се приеме, че тази формулировка предполага, че гражданинът на трета страна трябва да е придобил статут на член на семейството, преди да пристигне в приемащата държава-членка? Такова е мнението на ирландското правителство. Иначе как би могло да се счита, че гражданинът на трета страна придружава или се присъединява към гражданина на Съюза в качеството на член на семейството?

17. Текстът на член 3, параграф 1 от Директива 2004/38 обаче не подкрепя в действителност тезата на държавата-членка ответник в главното производство. По-конкретно думата „придружавам“ може да обозначава както движение и да бъде разбрана в смисъл на „отивам със“, така и да има статична конотация и да означава „съм със“. Този двоен смисъл се открива в еквивалента на френската дума, използван в текстовете на други езици, например английската дума „accompany“, испанската дума „acompañar“, италианската дума „accompagnare“ или португалската дума „acompanhar“. Ето защо, за да се премахне тази двусмисленост на формулировката, е необходимо отново да се прибегне до функционално тълкуване. В това отношение, ако акцентът бе поставен само върху мобилността на общностните граждани, върху свободата им да отидат в друга държава-членка, би могло до известна степен основателно да се поддържа, че общностното право не гарантира на членовете на семейството право на пребиваване в приемащата държава-членка на преместващия се гражданин на Съюза, след като семейните

24 — Вж. Решение по дело Carpenter, посочено по-горе.

връзки са възникнали едва след упражняването на правото на свободно движение. Всъщност в тази хипотеза наличието на пречки за събирането на семейството не е оказало никакво възпиращо действие върху свободата на преместване на общностния гражданин.

18. Както е известно обаче, сред правата, свързани със статута на граждани на Съюза по силата на член 18 ЕО, фигурира и правото на свободно пребиваване на територията на държавите-членки. Логично Директива 2004/38, която регламентира упражняването на основното право на движение и пребиваване на гражданите на Съюза, се прилага по силата на член 3 от нея към всички граждани на Съюза, „които се движат или *пребивават*“ в държава-членка, различна от тази, на която са граждани. Както обаче вече подчертах във връзка с отговора на първия въпрос, трайният характер на пребиваването на гражданин на Съюза в приемащата държава-членка би бил поставен под съмнение, ако той не може да живее в нея с членовете на своето семейство. За ефективното упражняване на неговото право на пребиваване няма голямо значение в кой момент дадено лице става член на семейството му. Няма голямо значение и че лицето, което е станало член на семейството му, вече се намира на територията на приемащата държава-членка преди пристигането на гражданина на Съюза. Дори когато, както в главните производства, гражданинът на трета страна е сключил брак с гражданина на Съюза едва по време на пребиваването на последния в приемащата държава-членка и дори когато към момента на сключването на брака, той вече е бил влязъл в приемащата държава-членка, отказът на посочената държава-членка да му предостави разрешение за пребиваване в качеството на съпруг на гражданин на Съюза, създавайки по този начин пречка за семейния живот, би засегнал в същата степен и пребиваването на гражданина на Съюза на нейна територия.

19. В контекста на правото на пребиваване, свързано с основната свобода на движение на работниците, Съдът вече се е произнесъл, че държавите-членки не могат, без да нарушат правото на пребиваване, признато на работниците от Общността и следователно на членовете на техните семейства с Директива 68/360/ЕИО²⁵ и Директива 73/148, да откажат да издадат разрешение за пребиваване на гражданин на трета страна, което е сключил брак с работник от Общността в приемащата страна, след като е влязъл в нея незаконно²⁶. Това, което е било вярно при действието на текстовете, предхождащи Директива 2004/38, е вярно а fortiori и понастоящем. Едва ли е необходимо да се повтаря, че целта на посочената директива е да „укрепи“ правото на пребиваване на всички граждани на Съюза. Ето защо следва да се заключи, че гражданите на трети страни могат да искат да се ползват от правата, предоставени с Директива 2004/38 на членовете на семейството, които „придружават“ гражданина на Съюза по смисъла на член 3 от посочената директива, независимо от датата, на която те са станали членове на семейството на този гражданин.

20. Ето защо на втория и третия преюдициален въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 от Директива 2004/38 се прилага по отношение на гражданина на трета страна, който е съпруг на гражданин на Съюза, пребиваващ в приемащата държава-членка, независимо от датата и от мястото на сключване на техния брак и независимо от датата и от начина на влизане на този гражданин на трета страна в приемащата държава-членка.

25 — Директива 68/360/ЕИО на Съвета от 15 октомври 1968 година относно премахване на ограниченията за движение и пребиваване в Общността на работниците на държавите-членки и на техните семейства (ОВ L 257, стр. 13).

26 — Вж. Решение по дело MRAX, посочено по-горе (точки 63—80).

III — Заключение

21. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от High Court въпроси по следния начин:

- „1) Директива 2004/38/ЕО не разрешава на държавите-членки да обвързват ползването на правото на пребиваване, което тя предоставя на гражданите на трети държави, членове на семейството на гражданин на Съюза, с условието посочените граждани да са пребивавали преди това законно в друга държава-членка.

- 2) Член 3, параграф 1 от Директива 2004/38 се прилага по отношение на гражданина на трета страна, който е съпруг на гражданин на Съюза, пребиваващ в приемащата държава-членка, независимо от датата и от мястото на сключване на техния брак и независимо от датата и от начина на влизане на този гражданин на трета страна в приемащата държава-членка.“